

PATVIRTINTA
VŠĮ “Augu kūrybingas”
direktoriaus Mykolo Mertino
2025 m. gegužės 15 d.

VILNIAUS IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOS “KAIP MIŠKE” UGDYMO PROGRAMA

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. MŪSŲ POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ(SI)

Vilniaus nevalstybinio darželio “Kaip miške” ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – Programa) atnaujinta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėse (2023) pateiktu požiūriu į vaiką ir vaikystę, vaiko raidą, poreikius, ugdymo(si) būdus, juo grindžiamas visas Programos turinys. Programos paskirtis yra pateikti esminius susitarimus dėl vaikų nuo 1,5 iki 6-7 metų ugdymo(si), siekiant užtikrinti kokybišką ikimokyklinį ugdymą(si) ir ugdymo(si) tęstinumą.

Darželis “Kaip miške” yra nuolat besimokanti organizacija, kuri yra atvira visiems, taikanti inovatyvius mokymo(si) metodus ir turinti aukštus ugdymo kokybės standartus. Tikime, jog ugdymas turi būti integralus, todėl naudojame patyriminius, aktyvius mokymo(si) metodus. Žinių suvokimą stipriname per reflektavimą ir mąstymo metodų taikymą. Mes kuriame laimingas vaikystės patirtis ir siekiame, kad kiekvienas vaikas patirtų sėkmę, būtų kūrybiška ir pasitikinti savimi asmenybė, kuri siekia užsibrėžtų tikslų. Auginame asmenybę, kuri yra smalsi, savarankiška, gebanti dirbti komandoje, mokanti priimti sprendimus ir kelti klausimus.

Įstaigoje daug dėmesio skiriama vaikų sveikos gyvensenos įgūdžių formavimui, fizinės sveikatos, emocinių ir socialinių kompetencijų ugdymui. Siekiant, kad ugdomi vaikai įgytų daugiau socialinių ir emocinių sunkumų įveikimo gebėjimų, skatinant jų pozityvų elgesį bei siekiant geresnės emocinės savijautos, įstaigoje įgyvendinama tarptautinė vaikų socialinių gebėjimų ugdymo programa „Kimochi“.

Prioritetinės veiklos kryptys:

- patirtinio ugdymo koncepciją atliepantis STEAM sričių (gamtamokslinis, technologinis, inžinerinis, meninis ir matematinis) ankstyvasis, ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas, kuris yra integruojamas per kasdieninę rutiną, žaidimus, patirtinę veiklą, organizuojamus projektus;

- nuolatinio tobulinimo metodologijos taikymas apima savivaldaus ugdymo principų taikymą, kai vaikui suteikiama daugiau atsakomybės už jo pačio pasirinkimus ir veiklas. Didelis dėmesys skiriamas asmenybės ūgčiai, skatinamas vaiko emocinis, socialinis, pažintinis augimas, stiprinamas savęs pažinimas ir vidinė motyvacija. Procesai grįsti duomenų analize ir refleksija. Sistemingai stebime vaikų pažangą, analizuojame ugdymo rezultatus, kaupiame grįžtamąjį ryšį iš mokytojų, vaikų ir tėvų. Tikime, kad kiekvienas vaikas turi teisę patirti sėkmę, todėl kuriame aplinką, kurioje kiekvienas ugdomas pagal savo gebėjimus, tempą.

- Reggio Emilia metodologijos taikymas stiprina vaiko savarankiškumą, kūrybiškumą ir mokymąsi per patirtį. Kūrybiškumo ir “šimto kalbų” raiška padeda vaikams išreikšti save judesiu, garsu, vaizdu, menine kūryba, vaidmeniniu žaidimu ir kt. Aplinka kaip “trečiasis mokytojas” bei refleksija apima estetiškai suplanuotas vidines ir lauko erdves, parinktas natūralias ir tvarias medžiagas, kurios inspiruoja tyrinėti ir kurti.

Ugdymo programa grindžiama:

- į vaiką orientuoto ugdymo teorija – į ugdymą mokytojai žvelgia iš vaiko perspektyvos. Ugdymo procese sudaromos sąlygos vaikams patiems aktyviai veikti, tyrinėti, kurti. Daugiau dėmesio skiriama spontaniškam, vaiko inicijuotam ugdymuisi. Mokytojai taiko įgalinančius, provokuojančius iššūkius, paremia vaiko ugdymąsi, pasitelkdami ugdymą personažais.

- kontekstinio ugdymosi teorija – daugialype sąveika su socialine, kultūrine ir gamtine aplinka grindžiamas ugdymasis, kuriant ir pritaikant čia ir dabar atsirandančias ugdymosi situacijas. Vaikų ugdymas(is) vyksta darželio vidaus ir lauko aplinkose, taip pat už darželio ribų (parke, miške, mieste, muziejuose ir kt.). Mokytojas stebi, kuo vaikai domisi, kuria jiems aktualią aplinką, tikslingai parenka priemones. Vaikai turi galimybes pasirinkti medžiagas, priemones, veikimo vietas, laiką, veikti vienam ar bendradarbiaujant, skirtingais būdais pristatyti veiklos būdus;

- Konstruktivizmo raidos teorija – vaikas yra pats aktyviai besimokantis, pats konstruojantis savo žinojimą.

• Sociokultūrinė teorija pabrėžia socialinių sąveikų svarbą. Vaikas, aktyviai sąveikaujantis su aplinkiniais, ir per sąveikas plėtojantis savo psichikos galias, kuriantis savo asmenybę.

• Vadovaudamiesi universalios dizaino principais, ugdymo procesą organizuojame taip, kad jis būtų įvairialypis, pritaikytas skirtingiems vaikų poreikiams, o ugdymo aplinka – be barjerų, t.y. kiekvienas vaikas gali dalyvauti ugdymo procese pagal savo galias ir poreikius, pašalinus bet kokias ugdymo(si) kliūtis. Pasitelkdami įvairius ugdymo metodus ir priemones, kuriame aplinką, kurioje kiekvienas jaučiasi saugus, laisvas ir priimtas. Ją kartu kuria mokytojai, vadovai, specialistai ir visa darželio bendruomenė.

Darželyje vyrauja pozityvi atmosfera, gyvas ryšys su gamta ir atvira, įkvepianti mokymosi aplinka. Čia ugdymas grindžiamas naujovėmis, kūrybiškomis priemonėmis bei inovacijomis, kurios padeda kiekvienam vaikui augti visapusiškai. Vaikų grupės aprūpintos edukacinėmis priemonėmis, o erdvės – jaukios ir pritaikytos atradimams, žaidimui, kūrybai. Darželio stiprybė – tai vieninga, bendradarbiaujanti ir bendruomeniška komanda: profesionalūs, motyvuoti pedagogai, kurie kiekvieną vaiką priima kaip unikalią asmenybę. Mūsų bendruomenėje vertiname ir gerbiame kiekvieno vaiko unikalumą bei jo individualų mokymosi tempą. Siekiame tikros įtraukties – tokios, kurioje kiekvienas vaikas gali tyrinėti, augti ir mokytis natūralioje, įkvepiančioje aplinkoje.

1.2 UGDYMA(SI) GRINDŽINČIOS VERTYBĖS

“Kaip miške” ugdymo įstaigoje visas ugdymas ir ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir vaiko ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis (Žr. 1 paveikslą):

1 paveikslas. Mūsų vertybės

Vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;

Vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;

Saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

Lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;

Lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;

Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;

Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

Kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

“Kaip miške” vertybės atsispindi: ***santykiuose*** tarp vaikų, pedagogų ir šeimos. Supančioje ***aplinkoje*** - laisvoje, jaukioje, žaismingoje ir įkvepiančioje. ***Ugdymo procese*** – pritaikytame prie kiekvieno vaiko poreikių ir galimybių. ***Kasdienybėje***, kuomet vaikai mokosi būti savimi ir su kitais.

Mūsų vertybės kalba apie tai, *kas esame ir kuo siekiame būti*. Vertybės mums padeda mokytis kartu, gerbti bei rūpintis vieni kitais. Norime auginti asmenybę, kuri yra smalsi, gebanti dirbti komandoje, siekianti tikslo, mokanti priimti sprendimus ir kelti klausimus.

1.3 VAIKAI IR JŲ POREIKIAI

„Kaip miške“ darželyje ugdomi vaikai nuo 1,5 iki 7 metų, atsižvelgiant į jų raidos tarpsnius, individualius poreikius, asmeninius gebėjimus ir kultūrinį kontekstą. Mūsų ugdymas grindžiamas pagarba kiekvieno vaiko unikalumui ir natūraliam augimui. Kuriame saugią, įkvepiančią ir vaikui prasmingą ugdymo(si) erdvę, kurioje jis gali augti, bręsti ir atrasti save.

Mažiesiems, nuo 1,5 iki 3 metų, ypač svarbus emocinis saugumas ir artumo jausmas – tai kuriama per šiltą santykį, fizinį artumą, nuoseklų ritmą bei jutiminę aplinką, kurioje vaikas gali tyrinėti savarankiškai, bet jausdamas, kad yra šalia suaugęs, kuriuo galima pasitikėti. 3–5 metų vaikų ugdymas orientuotas į savarankiškumą, smalsumo žadinimą ir norą pažinti aplinką. Tokio amžiaus vaikas mokosi per aktyvų veikimą – stebėdamas, bandydamas, judėdamas, klausdamas ir kurdamas ryšį su pasauliu bei kitais vaikais. Nuo 5 iki 7 metų vaikams vis svarbesnis tampa socialinis bendravimas, iniciatyvos raiška, kūrybinė saviraiška bei tikslingas mokymasis per patirtį.

Taikant nuolatinio tobulinimo metodologiją, Reggio Emilia filosofiją bei mąstymo žemėlapių metodiką skatiname vaikus aktyviai įsitraukti, tyrinėti, kelti klausimus, bandyti, eksperimentuoti, dirbti komandoje ir reflektuoti tai, ką jie išgyvena.

Mūsų įstaigos ugdymo aplinka bei pedagogų darbas orientuotas į tai, kad kiekvienas vaikas jaustųsi orus, matomas, girdimas ir reikšmingas. „Kaip miške“ darželyje tenkinami ir turtinami kiekvienam vaikui aktualūs poreikiai (Žr. 2 paveikslą)

2 paveikslas. Vaikų

poreikiai.

- **žaidimo poreikis** – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė;

- **saugumo poreikis** – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;

- **draugysčių poreikis** – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;

- **komunikavimo poreikis** – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniumi ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;

- **pažinimo džiaugsmo poreikis** – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;

- **kūrybinės saviraiškos poreikis** – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;

- **unikalūs kiekvieno vaiko poreikiai**, tarp jų ir specialieji ugdymosi poreikiai.

1.4 TĖVŲ (GLOBĖJŲ, RŪPINTOJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Tėvai (globėjai, rūpintojai) – svarbiausi vaikų ugdytojai ir mūsų bendruomenės partneriai. Jie atsakingi už vaiko gerovę, sveikatą ir ugdymą, todėl darželyje „Kaip miške“ siekiame glaudaus bendradarbiavimo, pagrįsto pagarba, pasitikėjimu, atsakomybe ir geranoriškumu. Mūsų tikslas – kartu su šeima kurti palankią, įtraukią ugdymosi aplinką, kurioje atsispindi tiek vaikų poreikiai, tiek tėvų lūkesčiai. Tėvai įsitraukia į ugdymo(si) procesą ne tik stebėdami, bet ir veikdami: padeda kurti saugią, jaukią bei kūrybišką aplinką, dalyvauja bendrose veiklose, projektuose, tradicijų puoselėjime, vaikų sveikatos stiprinime. Pasitelkiant tėvų pasiūlytas idėjas, organizuojamos

edukacinės išvykos į bibliotekas, parodas, muziejus, tėvų darbovietes, pažintinius takus ar edukacines sodybas.

Ypatingas dėmesys skiriamas vaiko pažangos stebėsenai, individualios raidos vertinimui ir grįžtamojo ryšio teikimui tėvams. Su šeima aktyviai bendradarbiaujame planuojant ugdymo(si) tikslus, teikiant švietimo pagalbą, tenkinant saviraiškos poreikius bei stiprinant vaiko emocinę gerovę. Tėvų lūkesčiai yra skirtingi: vieni siekia, kad būtų plėtojami vaiko gabumai ir talentai, kiti teikia prioritetą šilumai, psichologiniam saugumui ir gerai emocinei savijautai, tretieji – ieško pagalbos sprendžiant vaiko socialinio ar pažintinio vystymosi iššūkius. Atsiliepdami į šią įvairovę, formuojame ugdymo procesą, kuriame svarbiausia – vaiko individuali pažanga, žaismingos, patirtimi grįstos veiklos, tyrinėjimas, atradimai, palankus emocinis klimatas, kompetentingi ir reflektuojantys pedagogai, aplinka, persipinanti su gamta ir natūraliai besiplečianti už darželio ribų.

Bendravimui su šeima naudojame įvairias šiuolaikines priemones – elektroninę programėlę „Kindervibe“, el. paštą, individualius pokalbius, susitikimus, kviečiame tėvus dalyvauti vaikų ugdymosi veiklose, projektinėje veikloje, dalintis savo patirtimi, iniciatyvomis ir kartu kurti darželio bendruomenę, grįstą pagarba, partneryste ir vaiko gerove.

1.5 “KAIP MIŠKE” UNIKALUMAS IR SAVITUMAS

Darželis „Kaip miške“ išsiskiria lauko pedagogika ir artimu ryšiu su gamta: esame įsikūrę greta miškingų vietovių, todėl vaikams reguliariai, kelis kartus per savaitę, priklausomai nuo oro ir ugdymo planų, organizuojame žygius, įvairius užsiėmimus bei žaidimus gamtoje. Miškas tampa natūralia ugdymo(si) aplinka: vaikai renka gamtos medžiagas, stebi vabzdžius, mokosi pažinti medžius ir metų laikų kaitą, o grįžę į darželio kiemą ar grupes pratęsia veiklas kurdami, eksperimentuodami ir reflektuodami patirtis. Stipri darželio ryšio su gamta filosofija apima ir aplinkosauginį sąmoningumą – ugdome vaikų atsakomybę už gamtą ir tvarų elgesį. Vaikai rūšiuoja, perkuria antrines žaliavas, prižiūri augalus, dalyvauja ekologinėse iniciatyvose.

„Kaip miške“ yra darželis, kuriame gamtinė aplinka ir jos pažinimas yra neatsiejama ugdymo dalis. Daug laiko praleidžiant gamtos apsupty, skatiname vaikų smalsumą, stipriname fizinį aktyvumą bei ugdome atsakomybę už aplinką.

Mūsų ugdymo(si) turinys yra papildytas įvairiomis šiuolaikiškais pedagoginėmis kryptimis, kurios padeda geriau atliepti kiekvieno vaiko individualius poreikius, interesus ir

gebėjimus. Taikant M. Montessori metodiką, skatinamas vaikų savarankiškumas, kasdieniai praktiniai įgūdžiai ir mokymasis per patirtį, pasitelkiant tam pritaikytą aplinką ir specialias ugdymo priemones. „Geros pradžios“ metodas akcentuoja ankstyvojo ugdymo svarbą, kuriant saugią, jaukią aplinką, kurioje vaikai mokosi žaisdami, tyrinėdami ir veikdami savarankiškai. Visuminis kūrybinis ugdymas leidžia vaikams atskleisti savo kūrybinį potencialą, nes meninės veiklos natūraliai integruojamos į kasdienes veiklas.

Vadovaudamiesi Reggio Emilia principais, ypatingas dėmesys skiriamas vaiko iniciatyvumui, idėjoms ir smalsumui, o ugdymas grindžiamas tyrinėjimu, projektiniu mokymusi ir įvairiomis saviraiškos formomis. Ugdymo procese aktyviai naudojame šiuolaikines technologijas ir kūrybiškumą skatinančius metodus, kurie padeda vaikams atrasti naujas pažinimo formas. Taip pat integruojame STEAM ugdymo koncepciją – natūraliai jungiame gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, meno ir matematikos pradmenis į kasdienę veiklą, žaidimus, eksperimentus, edukacinius projektus bei partnerystes su vietos bendruomene, siekdami visapusiškai praturtinti vaikų mokymosi patirtis.

1.6 MOKYTOJŲ IR KITŲ SPECIALISTŲ PASIRENGIMAS

Darželyje dirba kompetentinga, šiuolaikišką požiūrį į vaiką puoselėjanti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų komanda, gebanti kokybiškai ir kūrybiškai organizuoti ugdymo procesą. Pedagogai puikiai išmano naujausias ugdymo tendencijas ir taiko inovatyvias strategijas, atitinkančias vaiko amžių, poreikius bei šiuolaikinius ugdymo tikslus. “Kaip miške” ugdymo įstaigoje taip pat dirba pagalbos vaikui specialistų komanda, kurią sudaro logopedas, meninio ugdymo pedagogas. Esant poreikiui į įstaigoje dirba psichologas. Visi specialistai glaudžiai bendradarbiauja, siekdami užtikrinti visapusišką kiekvieno vaiko raidą ir individualių poreikių tenkinimą.

Ugdymo įstaigoje sudarytos palankios sąlygos mokytis, tobulėti ir dalintis patirtimi, skatinamas kolegialus grįžtamasis ryšys ir profesinis bendradarbiavimas. Pedagogai pasižymi nuolatiniu siekiu tobulėti profesinėje srityje, keliasi savo kvalifikaciją dalyvaudami seminaruose, kursuose, stažuotėse. Darželyje vykdomi projektai Erasmus+, todėl mokytojai nuolat vyksta į kursus kitose šalyse tobulintis.

Mokytojai aktyviai dalijasi gerąja patirtimi su savo kolegomis ir iš kitų įstaigų, rengia pramogas, šventes, edukacinius renginius. Jie taip pat prisideda prie inovatyvių ugdymo metodų diegimo, dalyvauja įvairiuose projektuose. Ši kryptinga veikla prisideda prie ugdymo kokybės gerinimo, skatina profesionalumą, padeda įgyvendinti šiuolaikinius švietimo tikslus bei atliepti vaikų, tėvų ir bendruomenės poreikius.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę (Žr. 3 paveikslą):

3 paveikslas. Ikimokyklinio ugdymo principai

1. ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį;

2. vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;

3. žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;

4. sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti įsupančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;

5. integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;

6. įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;

7. kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atvirose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

8. vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

9. lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;

10. reflektivaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsversto veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);

11. šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

3. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis (Žr. 4 paveikslą):

4 paveikslas: Vaiko galios

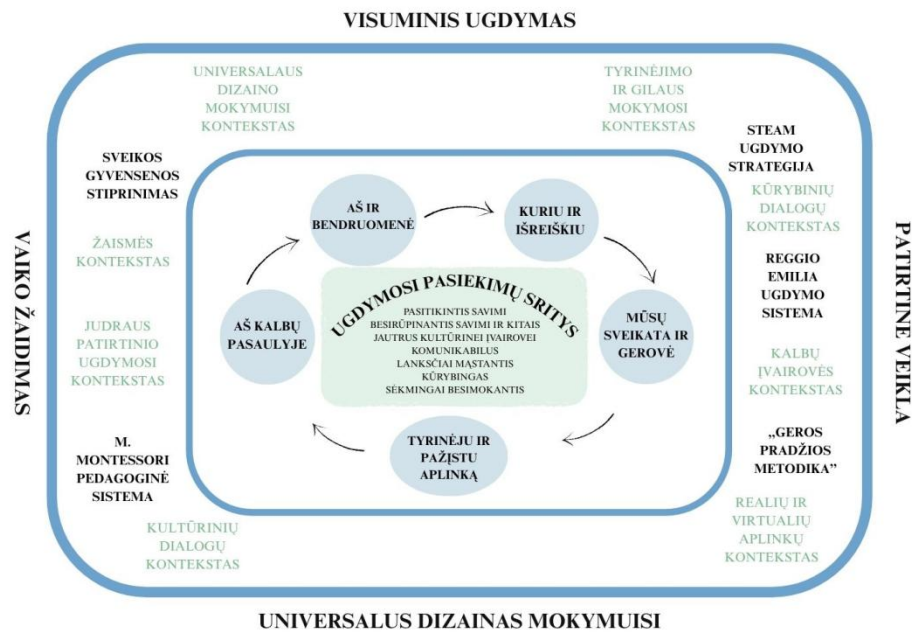
Ugdymo(si) uždaviniai darželyje „Kaip miške“:

- Sudarome sąlygas visiems vaikams aktyviai dalyvauti bendrose veiklose, užtikrinant įsitraukimą ir lygias galimybes mokytis ir tobulėti.
- Organizuojame ugdymą derindami kryptingą pedagogo veiklą su vaiko spontanišku veikimu, aktyviai taikome patirtinio mokymosi metodus – projektus, tyrinėjimus, eksperimentus, išvykas, refleksiją, diskusijas.
 - Pripažįstame laisvąjį žaidimą kaip esminę ugdymo(si) dalį.
 - Skatiname vaikų kūrybiškumą pasitelkdami įvairias raiškos formas – dailę, šokį, muziką, žodinę kūrybą, dizainą – bei sudarydami palankią aplinką kūrybinių idėjų realizavimui.
 - Kuriame sąlygas vaikui aktyviai mokytis per veiklą: žaisti, kelti klausimus, tyrinėti, rinktis veiklos būdus ir priemones, reflektuoti, planuoti tolimesnius žingsnius.

- Skatiname teigiamą bendravimą ir bendradarbiavimą su bendraamžiais bei suaugusiais, mokomės spręsti kasdienes situacijas, išsiklausti į savo ir kitų poreikius, suvokti savo veiksmų pasekmes.
- Rūpinamės vaikų emocine ir fizine gerove: užtikriname saugią aplinką, padedame vaikams sklandžiai adaptuotis, atliepiame judėjimo, žaidimo ir poilsio poreikius.
- Puoselėjame bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais ir kitais partneriais, grindžiamą pasitikėjimu, pagarba ir bendra atsakomybe už vaiko ugdymosi sėkmę.

Vaikų pasiekimų plėtotė, vaikų ugdymo(si) turinys ir veiklos įgyvendinamos pasitelkiant penkias ikimokyklinio ugdymo(si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“.

Konceptualaus ugdymo modelis sukuria lanksčią, visapusišką ugdymo aplinką, kurioje kiekvienas vaikas gali augti ir tobulėti pagal savo individualius poreikius, galias ir gebėjimus (Žr. 5 paveikslą).

5 paveikslas. Konceptualaus ugdymo modelis

Ugdymo(si) centre yra vaikas ir 7 jo plėtojamos galios. Kiekviena vaiko raidą skatinanti visuminio ugdymo(si) sritis yra pritaikyta stiprinti ir ugdyti tam tikras vaiko galias, kurios būtinos siekiant visapusiško asmenybės vystymosi, per konkrečius vaiko pasiekimus. Mokytojas

siekdamas plėtoti vaiko galias kuria kontekstus, tiek grupėje, tiek lauke, tiek netradicinėje aplinkoje. Šis modelis skatina holistinį vaikų ugdymą, kuris apima ne tik akademinius gebėjimus, bet ir socialinius, emocinius, fizinius bei kūrybinius aspektus. Tai padeda kurti harmoningai besivystančią asmenybę. Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį: kasdienio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas; emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir savigarba; santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais; aplinkos pažinimas; matematinis mąstymas; skaitmeninis sumanumas; kalbų supratimas; kalbinė raiška; estetiškas suvokimas; meninė raiška; kūrybiškumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas; gebėjimas žaisti; mokėjimas mokytis.

4.UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAI IR APLINKOS

Ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) turinys sudarytas remiantis *Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis (2023)*, atskleidžiant plėtojamas vaiko galias per svarbiausias ugdymo(si) sritis ir jas apimančias pasiekimų sritis (Žr. 6 paveikslą).

6 paveikslas. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų sritys.

Kuriant Programos ugdymo(si) turinį vadovaujamės požiūriu, skatinančiu modeliuoti ugdymą, kurio centre yra vaikas, o ne mokytojas. Ugdymas modeliuojamas taip, kad vaikai turėtų galimybę aktyviai veikti, tyrinėti, kurti savarankiškai ir bendradarbiaujant su bendraamžiais. Suteikiamos sąlygos rinktis įvairius veiklos ir mokymosi būdus, eksperimentuoti, išbandyti, atrasti sau tinkamiausius metodus bei sąmoningai reflektuoti savo patirtį.

Didelis dėmesys skiriamas spontaniškam, vaiko iniciatyva kylančiam ugdymuisi, kuris laikomas prasmingesniu ir labiau atliepiančiu vaiko vidinę motyvaciją, nei vien tikslingai struktūruotos, mokytojo inicijuotos veiklos. Skatinamas mokymasis per patyrimą, žaidimą, tyrinėjimą ir atradimą, taip formuojant palankią aplinką augti savarankiškai, kūrybingai, smalsiai ir atsakingai asmenybei.

Mokytojo vaidmuo yra ypatingas, jis nėra tik “žinių perteikėjas”, o aktyvus, jautrus, empatiškas ugdymo proceso dalyvis. Mokytojas ugdymo procese jaučia vaikų emocijas ir poreikius, drąsina vaikus tyrinėti ir kurti ir klysti, atidžiai stebintis ir reaguojantis į vaikų iniciatyvą, reflektuojantis ir kuriantis saugią, pasitikėjimo kupiną aplinką.

Ugdymosi procesas yra atviras vaikų iniciatyvoms, idėjoms, tyrinėjimams, kūrybinei saviraiškai. Padedame atsiskleisti vaikų požiūriui į pasaulį, atrasti ir vystyti savus pasaulio tyrinėjimo ir kūrybinės raiškos būdus. Mokytojui svarbu stebėti, kuo domisi, ko nori, kaip mokosi ir kuria vaikai, kad atsiskleistų autentiškas vaiko požiūris į pasaulį.

Aplinka - tai “trečiasis ugdytojas”. Toks ugdymo procesas laikomas tuomet, kai aktyviai veikia ne tik vaikas, bet ir mokytojas, kurdamas kūrybingą bei įtraukiančią aplinką. Siekiama atsisakyti vizualinės taršos, palikti erdvę kiek įmanoma tuščią, didinant erdvės multisensoriškumą, tam, kad mokytojas galėtų kurti įtraukiančius ugdymosi kontekstus. Kontekstas – mokytojo apgalvotos situacijos ir jai parengtos, estetiškai sukomponuotos aplinkos, įtraukiančios vaikus į veiklą, pažadinančios jo tyrinėjimus ir kūrybinius ieškojimus, visuma.

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra grindžiamas *visuminiu ugdymu* – ugdymo(si) procesas siekia užtikrinti subalansuotą visų 18 pasiekimų sričių pasiekimų plėtotę, atskirų ugdymosi sričių dermę, ugdymo ir ugdymosi procesų balansą; *universalium dizainu mokymuisi* – siekiama užtikrinti vaikų skirtybių pripažinimą ir priėmimą, sukuriant sąlygas kiekvienam visavertiškai įsitraukti į bendrą ugdymo(si) procesą; pagrindine vaikų veikla *žaidimu* ir kita patirtine veikla (pajauti, tyrinėti, kurti, dalintis). Šie elementai sudaro tvirtą pagrindą vaikų

visapusiškam ugdymui(si), siekiant harmoningo emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos ir kūrybos galių vystymosi. Vaiko žaidimas yra paties vaiko kuriama ir valdoma veikla, kuomet sutelkiamos jau įgytos ir plėtojamos galios.

4.1 UGDYMO(SI) KONTEKSTAI

Kuriant ugdymosi kontekstus, vadovaujamosi UDM strategija, kuri leidžia užtikrinti socialinę ir edukacinę visų vaikų įtrauktį į ugdymo procesą. Ši strategija grįsta neuromokslų teorijomis, kuriomis remiantis išplėtotą sampratą, kad kiekvienas individas pasaulį mato, suvokia ir mokosi skirtingai, todėl ugdymo procesas turėtų būti orientuotas į įvairovę. Strategija atskleidžia, kaip galima modeliuoti į kiekvieno vaiko ugdymosi sėkmę orientuotą bendrą ugdymo procesą: kaip kelti lanksčius ugdymo tikslus (uždavinius), kaip apmąstyti, kokiais skirtingais būdais vaikai parodys, kad pasiekė išskeltus tikslus; kaip numatyti kliūtis, su kuriomis gali susidurti skirtingų poreikių turintys, skirtingai besimokantys vaikai; kaip numatyti įvairius būdus ir priemones, į ugdymo procesą įtraukiančius kiekvieną vaiką; kaip parinkti įvairius vaikams reikalingos informacijos pateikimo būdus, skirtingų ugdymo sričių „kalbomis“ ir simboliais, modeliais ir kitais sisteminimo bei apibendrinimo būdais; kaip sukurti įvairias veiklos ir raiškos galimybes. Įvairovė kuriama, siekiant kuo labiau sumažinti ugdymosi kliūtis, kad kiekvienas vaikas turėtų galimybę pasirinkti sau patogiausią, veiksmingiausią ugdymosi būdą.

Kuriant ugdymosi kontekstus, įgyvendiname ir lauko pedagogikos idėjas. Taikome praktikas, kai ugdymo procesas iš uždarų darželio vidaus erdvių persikelia į lauko aplinką. Tokiu būdu vaikams sudaromos sąlygos visapusiškam, aktyviam ir patyriminiam ugdymuisi. Lauko erdvės tampa ne tik vieta žaidimams ar gamtos stebėjimui, bet ir pilnaverte ugdymo aplinka, kurioje vaikai gali piešti, skaityti, rašyti, spręsti matematinius uždavinius, tyrinėti reiškinius, eksperimentuoti bei ugdyti kūrybiškumą ir socialinius įgūdžius. Šis požiūris stiprina vaikų ryšį su aplinka, skatina savarankiškumą, fizinį aktyvumą bei holistinį požiūrį į mokymąsi.

Mūsų įstaigoje kuriami vaikų visuminiai, įtraukiantys ugdymui(si) aktualūs kontekstai:

- **Žaismės kontekstas** yra esminė vaiko ugdymosi dalis, atliepanti natūralų vaiko pasaulio suvokimą ir stiprinanti jo vidinę motyvaciją pažinti save, kitus ir aplinkinį pasaulį. Žaismės konteksto paskirtis – palaikyti ir puoselėti kasdienių veiklų žaismingumą, kuriant džiaugsmo, nuostabos, smalsumo, tyrinėjimo, išbandymo, eksperimentavimo ir dalinimosi atmosferą. Tokia

ugdymosi aplinka ne tik skatina vaikus mokytis per patyrimą, bet ir ugdo kūrybiškumą, kritinį mąstymą bei emocinį intelektą. Aplinka formuojama tikslingai išdėstant priemones, kurios provokuoja vaikus veikti pasitelkiant judesį, pojūčius, emocijas, vaizduotę ir mintis. Kuriamos situacijos, grįstos netikėtumu, paslaptimi, priešingybėmis ar neapibrėžtumu, kurios įtraukia vaikus į kūrybiškus, aktyvius ir prasmingus tyrinėjimus. Tiek vidaus, tiek lauko fizinė aplinka organizuojama taip, kad skatintų vaikus neskubant stebėti, tyrinėti, išbandyti skirtingus veikimo būdus, nuolat grįžti prie pažįstamų objektų ir naujai atrasti jų aspektus. Vaikų vaizduotę ir kūrybinį mąstymą skatina netradiciniai objektai, kostiumų detalės, neįprastos priemonės. Ugdymo procese sudaromos sąlygos vaikams kurti ir išbandyti pačius netikėčiausius ugdymosi būdus. Mokytojo vaidmuo žaismės kontekste yra ypatingas. Jis ne tik skatina ir palaiko žaismingumą kasdienėje veikloje, bet ir pats aktyviai jį kuria per aplinką, bendravimą, humorą, mąstymą, menines patirtis. Mokytojas stebi vaikų veiklą, jautriai atliepia jų žaismingas iniciatyvas, praturtina jas ir įtraukia kitus vaikus į bendras veiklas. Taip ugdomas dialogiškumas, skatinama improvizacija, interpretavimas, kūrimas ir perkūrimas, leidžiant vaikams būti aktyviais kūrėjais, o ne tik stebėtojais ar vykdytojais.

- **Universalus dizaino mokymuisi (UDM) kontekstas** sukuria tokias ugdymosi sąlygas, kuriose visi vaikai, nepaisant jų amžiaus, gebėjimų ar individualių skirtumų, galėtų dalyvauti, mokytis, tyrinėti ir jaustis priimti. UDM kontekstas remiasi trimis pagrindiniais principais: visų vaikų įsitraukimu, veiklų ir priemonių prieinamumu bei galimybe savarankiškai veikti ir išreikšti save. Vaikai labiau įsitraukia, kai aplinka yra jauki, atliepia jų poreikius ir sukuria bendruomeniškumo jausmą. Vaikams suteikiama galimybė rinktis veiklos būdus, priemones ir parodyti tai, ką jie jau žino ar moka – savo tempu ir jiems priimtinu būdu. Skatinamos socialinės sąveikos ir žaidimai padeda natūraliai mokytis iš aplinkos ir kitų vaikų. Refleksija (pasakojimas, rodymas, atsakymai) stiprina vaikų savivoką, o mokytojui leidžia kurti dar labiau pritaikytą, įtraukiantį ugdymo turinį.

- **Kultūrinių dialogų kontekstas** formuoja vaiko tapatybę – nuo šeimos ir darželio bendruomenės iki šalies bei globalios kultūros. Ugdymo įstaiga tampa vieta, kur vaikas ne tik kuria savo individualų tapatumą, bet ir dalyvauja bendros kultūros kūrime. Vaikai supažindinami su įvairiais kultūros ženklais, papročiais, simboliais, meno formomis ir elgesio modeliais. Jie mokosi atpažinti, vertinti ir reflektuoti skirtingus kultūrinius reiškinius, ugdomi pagarbą įvairovei ir kitoniškumui, plečia savo kultūrinį akiratį. Vidaus ir lauko aplinka formuojama taip, kad skatintų

kultūrinę raišką – vaikai gali kurti meno kūrinus, klausytis muzikos, improvizuoti judesiais, domėtis knygomis, mitais ar pasakomis. Šios veiklos padeda jungti žaidimą, vaidybines, muzikines, vaizdines ir kūno raišką į vientisą kultūrinį patyrimą. Mokytojas atlieka svarbų vaidmenį kurdamas galimybes pažinti įvairias etnines kultūras, skirtingas socialines grupes, istorines epochas bei meninius žanrus. Kultūriniai dialogai vyksta ne tik įstaigos viduje, bet ir per patirtis už jos ribų – parodose, muziejuose, renginiuose, bendruose projektuose su bendruomene.

- **Kalbų įvairovės kontekstas** kuria ir palaiko ugdymo aplinką, kurioje vaikai turi galimybes įvairiais būdais komunikuoti, tiek žodine, tiek nežodine kalba, pažinti skirtingas kalbas ir ugdyti teigiamą požiūrį į kalbų įvairovę. Šiam kontekstui kurti naudojamos įvairios priemonės, skatinančios ne tik žodinę, bet ir nežodinę raišką – veido išraiškos, emocijų paveikslėliai, gestai, kūno kalba, garsai, piešiniai, muzika, šokiai, dialogai. Mokytojas specialiai modeliuoja situacijas, kurios leidžia vaikams atrasti ir įgyvendinti skirtingus komunikavimo būdus, sudarydamas sąlygas laisvai bendrauti ir kurti. Ugdymo įstaigos “Kaip miške” aplinka praturtinama vaikų kalbinės patirties įvairove – vaikai girdi ir bando kalbėti kitų vaikų gimtosiomis kalbomis, susitinka su įvairiakalbiais tėvais ar svečiais. Vidaus aplinkoje kuriami skaitymo kampeliai, bibliotekėlės, ramybės erdvės su įvairiomis knygomis, įgarsintais leidiniais, garso ir vaizdo įrašais. Taip pat naudojami įvairūs kalbinius gebėjimus skatinantys žaidimai, piešinukai, teminės kortelės ir virtualios priemonės. Lauko aplinkoje sudaromos galimybės girdėti, imituoti ir apibūdinti gamtos garsus, pažinti grafinius ženklus ir kitą vizualinę informaciją, taip plečiant vaikų kalbinę raišką ir suvokimą. Mokytojas atsakingai kuria kalbinę aplinką, atsižvelgdamas į vaikų amžių, raidą ir individualias patirtis, pripažįsta įvairias bendravimo formas bei skatina tiek žodinę, tiek nežodinę saviraišką. Jis palaiko vaikų domėjimąsi kalbomis, padeda suprasti ir perteikti mintis, jautriai reaguoja į jų pastangas, skatindamas kalbėjimo įgūdžių plėtrą ir žodyno augimą. Mokytojas pats yra kalbinio bendravimo pavyzdys, naudodamas turtingą, vaizdingą, vaikams suprantamą kalbą. Jis parenka veiklas, kurios atitinka vaikų kalbinę patirtį, drąsina mažiau kalbančius vaikus ir užtikrina, kad kiekviena ugdymo(si) situacija būtų kryptingai panaudojama kalbos ugdymui ir jos stiprinimui. Tokiu būdu kalbų įvairovės kontekstas ugdo vaikų kalbinį tapatumą, skatina smalsumą ir pagarbą kitoms kalboms bei kultūroms, padeda įgyti bendravimo įgūdžių įvairiomis kalbomis ir raiškos formomis, taip stiprinant visapusišką vaikų komunikacinę kompetenciją.

- **Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas** skatina vaiko smalsumą, įtraukia jį į aplinkos tyrinėjimą, sudaro sąlygas giliau suprasti objektus, reiškinius ir jų tarpusavio ryšius bei

atrasti įvairius mokymosi būdus. Šis kontekstas grindžiamas žaismingumu, vaikų klausimų ir mokytojo „provokacijų“ gausa, leidžiantis vaikui laisvai kelti klausimus, ieškoti atsakymų, mokytis priimti sprendimus bei reikšti nuomonę apie savo mokymosi procesą. Mokytojo ir visos ugdymo bendruomenės sukurta vidaus ir lauko aplinka skatina vaikų smalsumą – čia įrengiami akvariumai, vabzdžių viešbučiai, šiltnamiai, basakojų takai pojūčiams. Vaikai stebi, eksperimentuoja, tiria naudodami įvairias priemones – lupas, vandens indus, kreidą, molį, spalvų korteles, svarstykles, veidrodžius, medžiagas, didelius kartono lakštus, antrines žaliavas. Vaikai fiksuoja atradimus naudodami fotoaparatus, išmaniuosius įrenginius ar piešimo priemones, pildo atradimų lapus, apmąsto savo veiklos rezultatus, taip palaikant ilgalaikį jų mokymosi motyvaciją. Grupinėse veiklose vaikai mokosi bendradarbiavimo, dalijimosi priemonėmis, pasiskirstymo vaidmenimis, o individualiose – pasinėrimo į asmeninį patyrimą. Mokytojas stebi vaikų interesus, skatina giluminį mąstymą pateikdamas klausimus, pasiūlydamas papildomų priemonių ar idėjų. Siekiant praturtinti pažinimo procesą, organizuojamos išvykos ar susitikimai su įvairių sričių specialistais – miškininkais, bitininkais, ūkininkais. Tokia patirtimi praturtinta aplinka kuria prielaidas ilgalaikiam, prasmingam ir visapusiškam vaikų pažinimui bei mokymuisi.

- **Realių ir virtualių aplinkų kontekstas** praturtina vaikų patirtis skaitmeninėmis galimybėmis, kartu išlaikant patyriminio, judraus mokymosi svarbą. Pirmiausia akcentuojamas realių objektų tyrinėjimas, o skaitmeninės priemonės –robotukai, interaktyvios lentos pasirenkamos saikingai, laikantis amžiaus rekomendacijų (vaikams iki 2–3 m. – be ekranų). Tikslingai parinktos technologijos skatina savivaldų mokymąsi, gilina erdviųjų ir plokštuminių vaizdų supratimą bei stiprina skaitmeninį sumanumą. Skaitmeniniai įrankiai leidžia fiksuoti, analizuoti ir perteikti atradimus. Mokytojas stebi vaikų iniciatyvas ir padeda vaikams reflektuoti, kaip technologijos keičia jų veiklą. Taip reali ir virtuali aplinka tampa neatsiejama, saugi ir motyvuojanti erdvė giliam, visapusiškam vaikų mokymuisi.

- **Judraus patyriminio mokymosi kontekstas** kuriamas siekiant kasdien skatinti vaikų fizinį aktyvumą, plėtoti jų gebėjimus per judėjimą ir patyrimą. Šis kontekstas padeda vaikams ne tik fiziškai tobulėti, bet ir aktyviai tyrinėti, eksperimentuoti, bendrauti, spręsti problemas, veikti savarankiškai, o svarbiausia – patirti judėjimo džiaugsmą. Aplinka pritaikoma vaikų amžiui, jų galioms, poreikiams ir interesams, ji yra saugi, tačiau kartu įkvepianti, kelianti iššūkių ir leidžianti patirti sėkmę bei džiaugsmą. Vidaus aplinka modeliuojama taip, kad būtų skatinamas natūralus vaikų judrumas – čia vaikai gali eiti, lipti, čiuožti, pralįsti, stumti, pernešti, kurti savo judėjimo

trasas. Taip pat pasitelkiamos kūrybinės idėjos – šokiai, judesiais sekamos pasakos, jogos pratimai, istorijų pasakojimas kūno kalba. Vaikai tampa aktyviais aplinkos kūrėjais, laisvai pasirenkantys priemones, patys jas keičiantys, prisitaikantys prie situacijos. Lauko aplinka praturtinama natūraliais objektais (akmenys, medžiai, kelmeliai), leidžiančiais laisvai ir kūrybiškai judėti. Darželyje “Kaip miške” vaikai žaidžia įvairius sportinius žaidimus, atlieka tyrinėjimus gamtoje, naudojami įvairiomis medžiagomis iš antrinių žaliavų. Lauke kuriamos teminės edukacinės erdvės: smėlio, vandens laboratorijos, skaitymo kampeliai, muzikos kampai ir kt., leidžiantys integruoti judėjimą į visų ugdymosi sričių veiklas. Vaikai skatinami nuolat aktyviai judėti: lipti į kalną, leistis su rogutėmis nuo kalno, patiriminiai žygiai gamtoje. Šios situacijos moko atsargumo, stiprina pasitikėjimą savimi, drąsą. Mokytojai kartu su vaikais susitaria dėl saugaus elgesio, numato apsaugos priemones, užtikrina vaikų stebėjimą ir reagavimą į galimus pavojus. Mokytojo vaidmuo šiame kontekste yra kurti sąlygas vaikų savarankiškam, aktyviam veikimui. Jis kuria aplinką, kurioje vaikų judėjimas būtų natūralus, o jie patys – motyvuoti veikti. Mokytojas pats aktyviai dalyvauja veiklose, rodo pavyzdį, drąsina, skatina įveikti baimes, tačiau atsižvelgia į kiekvieno vaiko individualius poreikius bei galimybes.

4.2 IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) PASIEKIMŲ SRITYS

UGDYMO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“

UGDYMO TURINYS 1,5 – 3 METŲ VAIKAMS

Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“ apima šiuos turinio aspektus: fizinis aktyvumas, sveika mityba, mano dienos ritmas, kūno švara ir aplinkos tvarka, saugaus elgesio įpročiai. “Mūsų sveikata ir gerovė” ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti kasdienes gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savivoką ir savigarbą, savireguliaciją ir savikontrolę. Ugdymosi veiklos skatina ugdytis emocijų suvokimo ir raiškos, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo, mokėjimo mokytis gebėjimus.

Pasiekimų sritis	Pirmi - tretieji vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.	Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą,	► Susipažįsta su sveikatai palankiu maistu ► Skanauja maistą patiektą estetiškai,

<p><i>Esminis gebėjimas</i></p> <p>Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.</p>	<p>apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Girdint vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, kaupia žodyną ▶ Grupės įrengtoje “virtuvėje” žaidžia režisūrinius maisto gamavimo žaidimus ▶ Susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdomi kūno priežiūros įgūdžius ▶ Mokosi laikytis tvarkos, rūšiuoti, tvarkyti žaislu
<p>Fizinis aktyvumas <i>Vertybinių nuostata</i></p> <p>Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i></p> <p>Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p>	<p>Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tiksliai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros.</p> <p>Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, atsisirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius</p>	<p>Vaikščioja ir išlaiko pusiausvyrą einant sumažinto ploto paviršiumi, įveikiant kliūtis, lipant į kalniuką</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Geba pereiti nuo greito ėjimo prie bėgimo ▶ Pradeda lankstyti ranką per riešą, vis tiksliau atliekant judesius ▶ Dėlioja daiktus vieną ant kito, užsuka, atsuka, darinėja, naudojasi stalo įrankiais
<p>Savivoka ir savigarba <i>Vertybinių nuostata</i></p> <p>Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i></p> <p>Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), suprantair gina savo bei kitų teises būti ir</p>	<p>Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis. Pasako kiek jam metų, savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ugdomi dienos ritmo pajautą, kai kasdienių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažinti kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti ▶ Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti ir patikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar vyks

žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei	Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius į grupėje apsilankančius svečius.	► Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, pažymi, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla
Savireguliacija ir kontrolė <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiau drinęs geba nusiraminti.	Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nuolina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį	► Kasdienio valgyimo metu mokosi valgyti savarankiškai ► Naudojasi stalo įrankiais, pasirenka stalo įrankį skirtingam maistui valgyt

UGDYMO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“

UGDYMO TURINYS 4 – 6 METŲ VAIKAMS

Pasiekimų sritis	4 – 6 vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminis gebėjimas</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo,	Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų ir sveiką maistą, iš kur jis atsiranda, ir ką reikia valgyti, kad augtų sveikas. Stengiasi rinktis sveikus maisto produktus. Savarankiškai serviuoja stalą, valgo tvarkingai ir susitvarko pavalgęs. Taisyklingai plauna rankas, apsirengia ir nusirengia pagal oro sąlygas, rūpinasi savo daiktais. Laikosi saugaus elgesio taisyklių gatvėje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis. Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus. Žino, kur kreiptis pagalbos, ir mokosi saugoti save bei kitus.	Klauso, aiškinasi, randa atsakymus apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai ► Diskutuoja su draugu kas yra sveika, o kas ne, savo nuomonę argumentuoja ► Žaidžia vaidmeninius, režisūrinius žaidimus ► Tyrinėja vaisius ir daržoves, sveria, uosto, pjausto, pavadina, gėrisi estetinius išpūdžiu ► Tyrinėja, matuoja, žymisi išgeriamo vandens kiekį ► Motyvuojamas suaugusiojo pavyzdžio laikosi asmens higienos ► Supranta, kodėl svarbu laikytis asmens higienos

		<ul style="list-style-type: none"> ▶ Įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieško sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, maloniai akiai ▶ Imasi iniciatyvos pastebint ne vietoje padėtus daiktus, numestą šiukšlę, mokosi šiukšles rūšiuoti ▶ Mokosi suprasti saugaus bendravimo taisykles, kreipiasi pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimėi, patekus į bėdą ▶ Aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę ▶ Mokosi saugaus elgesio grupėje, gatvėje, miške, prie vandens telkinių įgūdžių, sužino apie daiktus, kurie pavojingi jų sveikatai ir saugumui, laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių
<p>Fizinis aktyvumas <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminis gebėjimas</i> Tiksliai ir koordinuotai eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p>	<p>Eina, bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, išsvermingas Soka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius išlaikant pusiausvyrą.</p>	<p>Juda spontaniškai su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Išbando mokytojo demonstruojamus, pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus ▶ Tobulina koordinaciją, orientaciją erdvėje, vikrumą, greitumą, jėgą žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais ▶ Inicijuoja ir įsitraukia į inicijuojamus užsiėmimus, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes ▶ Nevaržomai judant, eksperimentuojant išbando savo kūno judėjimo galimybes ▶ Saugiai keičia savo kūno pradines padėtis, veikiant ribotame plote pratinasi judėti saugant save ir kitą ▶ Žaidžiant komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti, pralaimėti ▶ Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją dėliojant, konstruojant, veriant, piešiant ir kt.
<p>Savivoka ir savigarba <i>Vertybinė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta savo kūną, pasako,</p>	<p>Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos, dalinasi pastebėjimais. Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Suaugusiojo skatinami vaikai atsižvelgia į visos dienos režimą, dėlioja dienos ritmo paveikslėlius, skirtingų dienų įvykius, keičiančius įprastą dienos eigą, dienos ritmą

<p>kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.</p>	<p>gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, domisi ir dažniausiai laikosi vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Vakare reflektuoja ar pavyko įgyvendinti susiplanuotą dienos ritmą, aptaria kaitos priežastis ▶ Suaugusiojo padedami susikuria įvairius ritualus ▶ Mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio, kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo ▶ Atlieka atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip nuramina kūną, emocijas, mintis ▶ Išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus
<p>Savireguliacija ir kontrolė <i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.</p>	<p>Žino ir geba taikyti įvairius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Žaisdamas geba sutelkti dėmesį ir pastangas, išvermę, slopinti impulsyvius veiksmus, siekiant tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas. Nesunkiai laikosi ir supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.</p>	<p>Mokosi elgesio taisyklių prie stalo</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Siekia estetinio išpūdzio, geba padengti kasdienį ir šventinį stalą ▶ Kuria įvairius siužetus režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu ▶ Geba išklaudyti skaitomų tekstų ir pasakojimų, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti ▶ Tyrinėja kiek reikia įdėti darbo, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo.

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“

UGDYMO TURINYS 1,5 – 3 METŲ VAIKAMS

Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“ apima šiuos turinio aspektus: kas aš?, savo emocijų ir elgesio valdymas, aš tarp kitų, žmonės ir bendruomenės, mūsų praeitis, dabartis, ateitis. Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiaisiais ir vaikais, socialinį ir kultūrinį supratingumą. Ugdymosi veiklos skatina plėtoti tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo ir mokėjimo mokytis gebėjimus.

Pasiekimų sritis	Pirmi - tretieji vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
<p>Savivoka ir savigarba <i>Vertybinių nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i></p>	<p>Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu,</p>	<p>Savo kūno ribas jaučia suaugusiojo glaudžiami, žaidinami, rengiami, kalbinami</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas,

<p>Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos Bendruomenei.</p>	<p>pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiaisiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.</p>	<p>pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Stebi save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, žaisdami šešėlių žaidimus ▶ Supranta save kaip unikalų asmenį žaidžiant, pasakojant, piešiant save, savo stiprybes ▶ Pajaučia savo augimą per didėjančią savarankiškumą kasdienėse veiklose, matuodamiesi išaugtus drabužėlius ar batus, naudodami ūgio matuoklius, žiūrinėdami anksčiau darytas savo nuotraukas ▶ Natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais ▶ Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.
<p>Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinių nuostata</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p>	<p>Pradedama atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Savo poreikius mokosi parodyti veido mimika, garsais, gestais, pirmaisiais žodžiais galvos linktelėjimu (sutikimas) ar papurtant galvą į šonus (nesutikimas) ▶ Kilusias emocijas išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza ▶ Jautriai reaguoja, kai suaugusieji susitapatina su jų patiriamomis emocijomis ▶ Mokosi emocijas atpažinti, jas įvardyti ▶ Savo nuotaiką pažymi naudojant emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“ ▶ Atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso
<p>Savireguliacija ir kontrolė <i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais</p>	<p>Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodo, atskleidžia, išreikia emocijas, kreipiasi pagalbos, pasiguodžia, leidžiasi apkabinamam, nuraminamam, nukreipia dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukia iš įtampą keliančios situacijos

<p>elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiauđrinęs geba nusiraminti.</p>		<p>► Bendraudami su kitais mokosi tinkamai elgtis, pritaiko išmokus būdus, kuriuos patyrė, suprato, perėmė iš suaugusiojo, atsižvelgia į kito prašymus</p> <p>► Jaučia laiko tėkmę sąsajoje su savo veikla ir gyvenimo ritmu. Eksperimentuoja su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis, 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais</p> <p>► Paros trukmę ir laiko tėkmę per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius</p>
<p>Santykiai su suaugusiais ir vaikais <i>Vertybiniė nuostata</i> Nusiteikę geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, aiškinasi, kaip elgtis sunepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<p>Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam išitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradedą suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojamosi bendrai.</p>	<p>► Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais išitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje</p> <p>► Stengiasi suprasti, ką jaučia kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus</p> <p>► Tyrinėja aš – ne aš ribas; kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirenka savo drabužėlius ar žaislus, aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu)</p>

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“
UGDYMO TURINYS 4 – 6 METŲ VAIKAMS

Pasiiekimų sritis	4 – 6 vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
<p>Savivoka ir savigarba <i>Vertybiniė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka),</p>	<p>Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos, dalinasi pastebėjimais. Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolių, kalbą,</p>	<p>► Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas eksperimentuodami, kurdami modelius</p> <p>► Mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą, reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą</p> <p>► Aiškina ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali</p>

<p>supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.</p>	<p>žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, domisi ir dažniausiai laikosi vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Išvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais ▶ Plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius darydami klaidas ir jas taisydami ▶ Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, samprotauja, kaip atrodoys užaugę, ko norėtų išmokti, kuo norėtų tapti ateityje ▶ Atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu ▶ Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę vaikai pažįsta per įvairias medijas ▶ Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos ir pan., tyrinėja ir atranda, kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius ▶ Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūrinuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose ▶ Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams, tyrinėja šalies žemėlapi, konstruoja mėgstamų vietų modelius, iš pasakojimų pažįsta iškilias asmenybes ▶ Pilietinį tapatumą vaikai ugdo šeimose, grupėje, kieme laikydamiesi vertybių, pareigų ir teisių, kurias turi konkrečios valstybės pilietis ▶ Dalyvauja prasmingose veiklose, kurios siejamos su aplinkos saugojimu, tvarkymu ▶ Aiškinasi ir išreiškia supratimą, kad kai kurie žmonės patiria skurdą, jiems reikalinga pagalba, todėl
--	---	---

		įsitraukia į organizuojamas labdaros akcijas, prisideda prie kitų labdaros iniciatyvų.
<p>Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiui aliepia kito jausmus</p>	<p>Atpažįsta ir apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. Atpažįsta ir gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradeda kalbėtis apie jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau</p>	<p>► Įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu ► Žaidžia žaidimus, kurie skatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ► Skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešinius, žodžiais ir kt.) parodo savo poreikius, pomėgius, interesus ► Veikdami įvairiose veiklose, žaidimuose patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja, vis geriau atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis</p>
<p>Savireguliacija ir kontrolė <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.</p>	<p>Žino ir geba taikyti įvairius nusiramino, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Žaisdamas geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvermę, slopinti impulsyvius veiksmus, siekiant tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas. Nesunkiai laikosi ir supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus</p>	<p>► Pradeda valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbado skirtingus būdus, padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkia pastangas tinkamam poelgiui ► Situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų Mokytojo padedamas mokosi valdyti pokyčių gerai (mokosi išvelgti gerąją pokyčių pusę, susitarti, prisiderinti) ► Stebi, tikslingai tyrinėja, išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus ► Ugdosi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę žaidžiant savireguliaciją plėtojančius žaidimus, savarankiškai išbandant naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukiant į ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikosi su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos ► Išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės (savęs motyvavimas atlikti tai, ko daryti nesinori) būdus, ugdosi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus ► Kelia sau paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia. Susidūrus su kliūtimi keičia veikimo ar elgesio</p>

		<p>būdas, atkakliai stengiasi jas įveikti, kreipiasi pagalbos ir ją priima</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus ▶ Klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai ▶ Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks ryto
<p>Santykiai su suaugusiais ir vaikais <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems</p>	<p>Stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais bei vaikais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei kitų nuomonę, aiškinasi, tariasi. Pradeda tarpininkauti kitiems vaikams, jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus. Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisykles, padeda, paremia vienas kitą, tariasi ▶ Išbando pačių bendraujant atrastus, ar iš kitur sužinotus įvairius emocinių ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas ▶ Piešiant, matuojantis, lyginant panašumus ir skirtumus, kalbant, žaidžiant, kartu veikiant tyrinėja, kuo panašus/si į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų, suaugusiųjų ▶ Komunikuoja su mokytoju, seka jo elgesio modelį, mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką ▶ Žaisdamas, atlikdamas grupines veiklas mokosi išklausti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti ▶ Mokytojo padedamas mokosi įžvelgti kilusio nesutarimo esmę, išgirsti kiekvieno nesutarimo dalyvio nuomonę ir ieškoti išeičių, kurios būtų priimtinos kiekvienam. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti ▶ Kartu su visais priima bendrus sprendimus, diskutuoja, drauge siūlo idėjas, kaip pertvarkyti grupės

		<p>ar lauko aplinką, jaučiasi aktyviais grupės dalyviais</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Kartu su kitais veikiant ir siekiant bendro tikslo, lyderiauja paeiliui, apsvarsto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų ▶ Tyrinėjant, aiškinantis, patiriant gyvenimą <i>čia ir dabar</i> plėtoja supratimą apie laiko tėkmės pokyčius per tam tikrą laiką ▶ Atpažįsta tautosakos paveldą žmonių sukurtą praeityje, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų ▶ Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį ▶ Atranda ir tyrinėja dominančias istorines vietas esančias aplinku
--	--	---

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“

UGDYMO TURINYS 1,5 – 3 METŲ VAIKAMS

Ugdymo(si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“ apima žodinės ir nežodinės kalbos supratimą, kalbinę raišką, kalbų įvairovės suvokimą ir kalbinės tapatybės formavimąsi. Ugdymo srities paskirtis yra plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą. Ugdymo(si) veiklos skatina ugdytis tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis, emocijų suvokimo ir raiškos, žaidimo gebėjimus.

Pasiiekimų sritis	Pirmi - treči vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
<p>Kalbų supratimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą. <i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, amžių atitinkančius įvairaus</p>	<p>Trumpam susikaupia klausydamas, supranta ir reaguoja veikslių ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolinių paveikslėlių, ženklų prasmę. Skiria paveikslėlius</p>	<p>Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Vaikai ugdomi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus

<p>pobūdžio tekstus</p>	<p>nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklausti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.</p>	<p>► Supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ► Pasitelkdami įvairius ženklus ir gestus, simboline forma išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklos vykstančių įvykių seka</p>
<p>Kalbinė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kalbą ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį, pasakoja ir kuria paprastas istorijas</p>	<p>2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, atsako į paprastus klausimus, vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus</p>	<p>► Mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmis, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose ► Jausmų, emocijų, norų, minčių raišką skatina dėmesys jų kalbai, kantrus išklausymas, lėtas kalbėjimo tempas, reagavimas į vaikų intencijas, reiškiamas žodine ir nežodine išraiška ► Suaugusiojo padedami, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami sakinius, taiko pagrindines gramatikos taisykles ► Poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas ► Domisi skirtinga kalbine raiška</p>
<p>Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Gebą pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.</p>	<p>Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmis parodo kasdinių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. Pradedą laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių</p>	<p>Žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis ► Domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, ekrane, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją. Vaizdinės informacijos suvokimą papildė kiti jutiminiai pojūčiai, ypač – lytėjimas</p>
<p>Meninė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai</p>	<p>Žaisdamas tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmis,</p>	<p>► Žodinės kalbos suvokimą ugdo dalyvaudami inicijuojamuose vaidmenų žaidimuose, žaidimuose su žaislais ir įvairiomis priemonėmis bei kitose žaismės situacijose</p>

išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis	sava kalba. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus. Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Plėtoja rašytinės raiškos gebėjimus mėgdžiodami suaugusiuosius ir eksperimentuodami ▶ Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinių nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.	Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai išitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Mokosi išklaudyti, kalbėti paeiliui, dalyvauti dialoge ar poliloge, mokytojui sukuriant klausymosi aplinkų įvairovę ▶ Kasdienėse veiklose mokytojo skatinami mokosi išreikšti ir įvardyti savo emocijas, poreikius ▶ Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“

UGDYMO TURINYS 4 – 6 METŲ VAIKAMS

Pasiekimų sritis	4 – 6 vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
Kalbų supratimas <i>Vertybinių nuostata</i> Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą. <i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinius, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda supaprastinti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles. Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Aktyviai išitraukia į bendravimo veiklas, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdo trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais ▶ Žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus ▶ Kalbos supratimą gilina klausydamiesi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai

		<p>perduodamų žinučių (laiškų, raštelių), siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomu kontekstu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Kūrybiškai naudojasi gestais reikšdami emocijas ir poreikius, bendradarbiaudami ▶ Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu
<p>Kalbinė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kalbą ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą</p>	<p>Išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius. Klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas. Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje. Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis ▶ Dalyvauja mokytojo inicijuojamose veiklose, padedančiose pažinti pasaulį, mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, žodinę raišką papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais ▶ Įsitraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti ▶ Supranta rašymo tikslus, tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides ▶ Ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas
<p>Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.</p>	<p>Igyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones, skirtingus turinio tipus. Sukurtu turiniu dalinasi su kitais. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Sužadintas smalsumas įtraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, kurių metu gyvai arba nuotolinėmis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiais, kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis ▶ Kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami ▶ Rašytinės raiškos gebėjimus ugdosi atrodami raides skaitmeniniuose įrenginiuose,

		siedami jas su ranka užrašytomis bei spausdintomis raidėmis, rašydami spausdintines raides ar skaitmenis ranka ir kompiuteriu
<p>Meninė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti</p>	<p>Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus. Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius</p>	<p>► Režisūriniai, siužetiniai vaidmenų, žodiniai, kolektyviniai ir kiti žaidimai kuria vaikui naujas patirtis ir kalbines situacijas, kuriose iki šiol jis nėra dalyvavęs, suteikia galimybę plėsti žodyną, peržengiantį artimiausios aplinkos temas ► Plėtojami kasdienio gyvenimo arba netikėti fantazijos pasaulio siužetai, padeda ugdytis žodinės kalbos supratimą ► Kalbinės raiškos būdus tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais, kurdami naujadarus, žaisdami kalba ir kurdami savo kalbą</p>
<p>Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.</p>	<p>Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas. Išvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti.</p>	<p>► Įsitraukia į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. ► Įsitraukia į veiklas, žaidimus, kurių metu piešiniiais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams mokytojams</p>

UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĪSTU APLINKĄ“

UGDYMO TURINYS 1,5 – 3 METŲ VAIKAMS

Ugdymo(si) sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“ apima šiuos turinio aspektus: mane supantys daiktai, gyvybė, skaičiavimas ir modeliavimas, matematiniai erdvės tyrinėjimai, skaitmeninių technologijų pasaulis. Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą,

problemų sprendimą, mokėjimą mokyti. Ugdymo(si) veiklos skatina žaidimo, kūrybiškumo, emocijų suvokimo ir raiškos gebėjimus.

Pasiiekimų sritis	Pirmi - treči vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
<p>Aplinkos pažinimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors naują. <i>Esminių gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius</p>	<p>Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje įvykyje vykusių šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus</p>	<p>► Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios) ► Dienotvarkėje klįjuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti</p>
<p>Matematinis mąstymas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais <i>Esminių gebėjimas</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį</p>	<p>Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas. Paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas. Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).</p>	<p>► Daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jūtimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą ► Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai) ► Padedami mokytojo, atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį ► Natūraliai įsitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti</p>
<p>Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminių gebėjimas</i> Gebą pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas</p>	<p>Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.</p>	<p>► Žaidžia su įgarsinimo lentele, mokosi įrašyti savo balsą, atpažinti paveikslėlius ► Žaidžia, tyrinėja aplinką, domisi grupėje ir mokykloje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.);</p>
<p>Kalbų supratimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi žodiniiais ir</p>	<p>Trumpam susikaupia klausydamas, supranta ir reaguoja veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, greitai mokosi naujų</p>	<p>► Kalbinami išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimatinių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami</p>

<p>nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus</p>	<p>žodžių. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolių paveikslėlių, ženklų prasmę. Skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklausti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.</p>	<p>paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogų</p>
<p>Tyrinėjimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<p>Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatą rodo kitiems</p>	<p>► Noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas</p> <p>► Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti</p>
<p>Problemų sprendimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Gebą atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvaisto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai</p>	<p>Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. Bando savarankiškai spręsti kasdienės problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taisy, tobulina sprendimą</p>	<p>► Pradedą nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti)</p> <p>► Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildami iš vieno indo į kitą. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“</p> <p>► Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas</p>
<p>Mokėjimas mokytis <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Pradedą valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto</p>	<p>Trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas</p>	<p>► Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones</p> <p>► Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įvairiose situacijose kalbinami mokytojo, vaikai įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties ir buvimo vietos arba sekti kitų</p>

ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus		atitinkamus nurodymus
--	--	-----------------------

UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽŪSTU APLINKĄ“

UGDYMO TURINYS 4 – 6 METŲ VAIKAMS

Pasiiekimų sritis	4 – 6 vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
<p>Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose</p>	<p>Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas. Įžvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti</p>	<p>► Apžiūrinėja iš visų pusių, viršaus, apačios, liesdami, uosdami, atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą (lygus, šiurkštus, švelnus), formą (apvalus, kamputas, pailgas), kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą ► Stebint aplinkos daiktus suteikia jiems prasmę, prisitaiko prie aplinkos, ugdomi savarankiškumą, supranta, kad kažką reikia apeiti, kažką galima pakelti ir pernešti, kažko geriau neliesti, pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje ► Remdamiesi patirtimi, vartydami paveikslėlių ir interaktyvias knygas, žiūrėdami vaizdo medžiagą, žaisdami žaislais, apžiūrėdami išvykų metu, vaikai susipažįsta su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoja (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos) ► Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas ► Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę</p>
<p>Matematinis mąstymas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais <i>Esminis gebėjimas</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti</p>	<p>Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojami grafiniais jų vaizdais spręsdamas problemas. Palygina du tris mažai besiskiriančius</p>	<p>► Pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius ► Veikdami su daiktais, vaikai mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdomi kantrybę, savikontrolę ► Gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio),</p>

<p>pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį</p>	<p>išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti. Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai.</p>	<p>pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje pavyzdžiui, planas) ▶ Vaikai pastebi daiktų seką eidami į mokyklą, kur nors važiuodami: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan. ▶ Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga ▶ Ištraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus ▶ Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, vaikai pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti</p>
<p>Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas</p>	<p>Igyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones, skirtingus turinio tipus. Sukurtu turiniu dalinasi su kitais. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.</p>	<p>▶ Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus panaudojant įvairias priemones: knygoje, informaciniuose tekstuose, stebi tiksliai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga ▶ Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). ▶ Žaisdami, tyrinėdami aplinką, vaikai naudojami išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando ▶ Naudodami fizines ir skaitmenines priemones, mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus ▶ Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisykles vaikai sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su suaugusiuoju ▶ Žaisdami, konstruodami, bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai</p>

		(robotukai, valdikliai ir pan.). Vaikai nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas
<p>Kalbų supratimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą. <i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus</p>	<p>Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles. Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau</p>	<p>► Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti, kai jų tyrinėjimus lydi mokytojo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys</p> <p>► Dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai (teikia pavėšį, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojo padedami, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir supranta, kadedžius reikia saugoti ir sodinti.</p> <p>► Mokosi apie artimiausią aplinką kelti klausimus, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, dalyvauja apklausoje, kai atsakymų skaičius neviršija 12-os.</p> <p>► Ištraukia į diskusijas su mokytoju ir kitais vaikais, kaip gali būti fiksuojami, koduojami duomenys, dalinasi idėjomis, kaip būtų galima juos grafiškai pavaizduoti</p> <p>► Diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną</p>
<p>Tyrinėjimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<p>Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja augimo procesus. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti</p>	<p>► Bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję</p> <p>► Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų)</p> <p>► Drauge su mokytoju aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Jie lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko</p> <p>► Žaisdami atranda fizikinius reiškinius, tyrinėja tamprumo reiškinius</p>

		<ul style="list-style-type: none"> ▶ Tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai ▶ Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus
<p>Problemų sprendimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekme</p>	<p>Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Mokytojo padedami, ieško daiktų panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas ▶ Ieško atsakymų į patiems kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus ▶ Diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi. Svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai ▶ Veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį spręsdami problemas ▶ Įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį
<p>Mokėjimas mokytis <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus</p>	<p>Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmokti. Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą. Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultata, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko (nepavyko), ką dar norėtų išbandyti, ko išmokti</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Matydami, kaip suaugusieji ir kiti vaikai naudoja įvairius įrankius, ir stebėdami, kaip tie įrankiai veikia, patys juos išbando. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose, ugdomi nuostatą tausoti daiktus ▶ Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus ▶ Per įvairias praktines veiklas susipažįsta su nurodymo, komandos sąvoka

UGDYMO(SI) SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“

UGDYMO TURINYS 1,5 – 3 METŲ VAIKAMS

Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“ apima šiuos turinio aspektus: žaidimo raiška, muzikos raiška, šokio raiška, dailės raiška, teatro raiška. Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti

estetinį suvokimą, meninę raišką, gebėjimą žaisti, kūrybiškumą, tyrinėjimą, emocijų suvokimą ir raišką. Ugdymo(si) veiklos taip pat skatina aplinkos pažinimą, kalbų supratimą, kalbinę raišką, problemų sprendimą, santykius su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, mokėjimą mokyti.

Pasiiekimų sritis	Pirmi - treči vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
<p>Estetinis suvokimas <i>Vertybinių nuostata</i> Domisi, gėrisi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminis gebėjimas</i> Susipažįsta su įvairiais gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškiniais, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba</p>	<p>Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą.</p>	<p>► Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis ► Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi) ► Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi įstaigoje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan.</p>
<p>Meninė raiška <i>Vertybinių nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis</p>	<p>Žaisdamas tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmais, sava kalba. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus. Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves</p>	<p>Intuityviai domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiaušėjimo sąsajas ► Mokosi vis tiksliau suvokti, imituoti ir atskirti ritminius bei melodinius darinius, įgydami muzikos kalbos pradmenis ► Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika ► Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą</p>
<p>Gebėjimas žaisti <i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p>	<p>Žaidžiant pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinių ar vaidmenų</p>	<p>► Išmoksta pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams ► Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytojui su juo inicijuojant paprastą žaidimą.</p>

<p><i>Esminis gebėjimas</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių</p>	<p>žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių</p>	<p>palaiapsniui į jį įtraukiant daugiau žaidėjų ir pamažu perleidžiant žaidimo iniciatyvą patiems vaikams ► Erdvinė raiška lavėja jiems spontaniškai žaidžiant su erdvinei vizualinei raiškai skirtomis priemonėmis ir medžiagomis</p>
<p>Kūrybiškumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p>	<p>Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais. Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo</p>	<p>Juda natūraliai, džiaugsmingai, jų judesys yra spontaniškas, neturintis struktūros. Judesio kalba jie išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį</p>
<p>Tyrinėjimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<p>Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklą; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatai rodo kitiems</p>	<p>► Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes ► Į valdę savo kūno judesius, vaikai vis plačiau juda erdvėje ir, žaisdami su įvairiais objektais bei daiktais, drąsiai tyrinėja juos supančią aplinką ► Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius</p>
<p>Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p>	<p>Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja</p>	<p>► Dėl džiaugsmingos aplinkinių reakcijos vaikai labiausiai pasisekusius judesius ir garsus vis tikslingiau kartoja, ima jais žaisti, manipuliuoti, siekdami socialinio atsako</p>

UGDYMO(SI) SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“

UGDYMO TURINYS 4 – 6 METŲ VAIKAMS

Pasiekimų sritis	4 – 6 vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
<p>Estetinis suvokimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p>	<p>Igyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą pasakydamas vieną kitą argumentą</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis ▶ Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi įstaigoje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan. ▶ Grafinė ir spalvinė raiška tampa įvairesnė, meninių sąvokų žodynas platesnis, kai mokytojo paskatinti jie stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais ▶ Pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius įstaigoje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt.
<p>Meninė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti</p>	<p>Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus. Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Mokytojo skatinami plėtoja ir savos kūrybos spontanišką (vadinamą „arioso“) dainavimą ▶ Judesiu rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinę diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija ▶ Muzikuodami kūno perkusija ir instrumentais, lavina motoriką ir raumenų kontrolę, kai reikia sugriebti, kratyti, mušti, trinti ir t.t. ▶ Tikslingas grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimas – piešimas

	galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Piešdamas ir kurdamas su įvairiomis priemonėmis ir piešimo įrankiais, plėtoja savo grafinę ir spalvinę raišką ▶ Spalvinė, grafinė ir erdvinė vizualinė raiška ikimokykliniame ugdyme yra integral
Gebėjimas žaisti <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. <i>Esminis gebėjimas</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių	Mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis. Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. Kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus. Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Žaidžiant laikosi susikurtų žaidimo taisyklių	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Įgudę žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, vaikai pamažu pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų. Prisiimdami apibendrintus vaidmenis, vaikai kuria jiems pažįstamas kasdienes socialines situacijas, siekdami tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas ▶ Žaidimai tampa tęstiniais, vaikai prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus
Kūrybiškumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato. Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Patinka kurti savo žaidimus ir juos žaisti su grupės draugais ir mokytojais. Savarankiškai žaisdami ir kurdami vis naujus žaidimus, vaikai sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes ▶ Šokdami vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui ▶ Patiria džiaugsmą kurdami įvairias dvimates ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų ▶ Drauge su suaugusiaisiais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose (tradicinėse šventėse, pasakų vaidinimuose su lėlėmis ir pan.).
Tyrinėjimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą,	Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja augimo procesus. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, padedami mokytojų, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais

eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	tyrinėjimui. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti	► Kartu su bendraamžiais ir suaugusiaisiais tyrinėja temas, kylančias iš jų patirčių, vaizduotės, įkvėptas skaitomų literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių
Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus	Atpažįsta ir apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. Atpažįsta ir gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradedą kalbėtis apie jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau	► Atskiri judesiai, o vėliau ir jų deriniai padeda išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, todėl pradeda judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną. Naudoja laisvus tekamuosius judesius, kurie padeda kontroliuoti kūno energiją ir įtampą. ► Atliekant simbolinius vaidmenis, naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems ► Dalinasi ir reflektuoja patirtas patirtis su šalia esančiais

5. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS

Vaiko ugdymosi pažangos vertinimas – tai sistemingas ir tęstinis procesas, apimantis duomenų apie vaiko pasiekimus įvairiose ugdymosi srityse rinkimą, kaupimą ir analizę, siekiant išvelgti jo potencialias galimybes ir numatyti tolesnį individualų ugdymo kelią. Tai šiuolaikinio kokybiško ugdymo esmė, padedanti plačiau išvelgti ugdymo perspektyvas, pasirenkant patraukliausius individualiuosius tikslus, uždavinius, turinį bei technologijas ne tik įprastos raidos vaikams, bet ir specialiųjų ugdymo(si) poreikių bei ypatingų gabumų vaikams. Darželyje vaiko pasiekimus dokumentuojame, analizuojame vadovaujantis šiais etapais: stebėjimas, dokumentavimas, refleksija, pažangos įvertinimas, planavimas (Žr.

Vaikų pasiekimų įrodymų kaupimas ir pasiekimų dokumentavimas bei stebėseną padeda siekti ugdymo ir ugdymosi kokybės:

- geriau pažinti kiekvieną vaiką ir numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą, stebint, ką vaikas jau geba, ko ir kaip mokosi, kokia jo pažanga atskirose pasiekimų srityse, atskleidžiant potencialias jo galias ir švietimo pagalbos poreikį;

- kryptingai planuoti ir veiksmingai įgyvendinti lankstų bendrą vaikų grupės ugdymo(si) procesą, skatinantį kiekvieno vaiko ugdymosi pažangą;

- nuosekliai vertinti mokytojo ir kitų ugdytojų sąveikų su vaikais, taikomų pedagoginių strategijų ir metodų, sukurtos aplinkos, paramos ir pagalbos vaikams poveikį kiekvieno vaiko pažangai;

- kryptingai tobulinti įstaigos Programą, remiantis mokyklos vaikų pažangos stebėseną;

- derinti vaiko, tėvų (globėjų), mokytojų, švietimo pagalbos specialistų lūkesčius dėl vaiko tolesnio ugdymo(si), siekiant visų ugdymo(si) proceso dalyvių kryptingo įsitraukimo į ugdymo(si) procesą.

Vaiko pasiekimai vertinami pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašo 18 pasiekimų sričių arba pritaikytoje programoje, atsižvelgiant į nustatytus vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius. Vertinami vaiko pasiekimai ir jo daroma pažanga, lyginant ankstesnius vaiko pasiekimus su dabartiniais. Ugdymo(si) pasiekimų ir pažangos vertinimas grindžiamas individualizavimo principu, t. y. kiekvieno vaiko pasiekimai vertinami atskirai, nelyginant su kitais. Vertinama ne tik vaiko įgyta patirtis, jo žinios, vertinami ir jo gebėjimai bei išsiugdytos vertybinės nuostatos (vaiko įgytos kompetencijos).

Ugdymo(si) pasiekimų vertinimo metodika

Vaiko nuolatinis ugdymosi pažangos stebėjimas, dokumentavimas ir analizė, siekiant užtikrinti aukštą ugdymo kokybę ir vaiko individualių poreikių tenkinimą, atliekamas laikantis individualizavimo (kiekvieno vaiko pasiekimai vertinami individualiai), nuoseklumo (vertinimas atliekamas nuosekliai, siekiant stebėti ilgalaikę vaiko pažangą ir vystymąsi įvairiose srityse) ir bendradarbiavimo (vertinimo procesas apima mokytojų, vaikų tėvų (globėjų) ir pačių vaikų dalyvavimą) principais.

Ugdymo(si) pasiekimų vertinimas vyksta šiais etapais:

- **Pradinis vertinimas** atliekamas vaikui pradėjus lankyti ugdymo įstaigą. Mokytojas vertina adaptacijos periodu vaiko elgesį, poreikius. Įgūdžiai ir gebėjimai adaptacijos periodu nevertinami.

- **Nuolatinis stebėjimas ir dokumentavimas.** Mokytojai nuolat taiko pagrindinius pažangos ir pasiekimų vertinimo metodus (stebėjimą, vaiko veiklą, darbelių analizę, pokalbį su vaiku, vaiko pasakojimą, diskusiją, individualias užduotis ir kt.), fiksuoja svarbius momentus, pažangą ir sunkumus, su kuriais susiduria vaikas. Stebėjimui naudojami įvairūs metodai (nuotraukos, garso ar vaizdo įrašai, keliama į programą “Kindervibe” ir kaupiami vaiko pasiekimų aplanke). Analizuojami vaiko kūrybinių darbų, projektų ir kitos veiklos rezultatai. Fiksuojami pasiekimai, pažanga ir ugdymosi poreikiai.

- **Pažangos vertinimas.** Atliekamas kas tris mėnesius. Apibendrinami vaiko pasiekimai ir pažanga. Vaikų pasiekimų įvertinimas pateikiamas aprašomuoju būdu, kuris nusakako, kokios yra vaiko stiprybės, kur sekasi sunkiau ir kur labai reikia pagalbos. Vaikui pereinant iš ikimokyklinio ugdymo į priešmokyklinio ugdymo grupę, informacija apie vaiko pasiekimus perduodama priešmokyklinio ugdymo grupės mokytojui. Vaikų pasiekimų aprašas siunčiamas tėvams elektroniniu paštu bei individualiai aptariami su tėvais (globėjais).

- **Tolesnis planavimas.** Sukaupta informacija naudojama tikslingam veiklos planavimui, bendradarbiavimui su tėvais (globėjais), sklandžiam perėjimui ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą.

Ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamos pasiekimų sritys ir priešmokyklinio ugdymo(si) kompetencijos yra suderintos. Užtikrinamas nuoseklus pasiekimų sričių ir turinio augimas, siekiant, kad vaikas būtų pasiruošęs sėkmingai mokytis mokykloje.